

Päiväys
23.8.2023

Diaarinumero
21424/03.04.04.04.20/2021

JULKINEN KUULUTUS

Vaasan hallinto-oikeuden päätös vesilain mukaisessa valitusasiassa

Kuulutuksen julkaisupäivä Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla

23.8.2023

Päätöksen tiedoksisaantipäivä

Hallintolain 62 a §:n 3 momentin mukaan päätöksen tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä julkaisemisajankohdasta.

Päätöksen tiedoksisaantipäivä on **30.8.2023**.

Asia

Vaasan hallinto-oikeuden päätös 23.8.2023 nro 1032/2023, valitus vesitalousasiassa, Siikalahden pohjoisosan keskivedenkorkeuden nostaminen, vesistön ruoppaaminen ja pesimäsaarten tekeminen, Parikkala.

Luvan hakijat

Rauno Saukkonen ja Matti Kaskinen

Kuulutuksen ja päätösasiakirjan nähtävilläpito

Tämä kuulutus ja päätösasiakirja pidetään nähtävillä **23.8.2023 – 29.9.2023**

Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla osoitteessa:

<https://oikeus.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/index/hallintooikeudenkuulutukset/paatoskuulutukset.html>

Muutoksenhakuohjeet

Ohjeet valituksen tekemiseen löytyvät kuulutetun päätöksen muutoksenhakua koskevasta osasta sekä siihen liitetystä valitusosoituksesta. Valitusaika päättyy **29.9.2023**.

23.08.2023

Dnro 21424/03.04.04.04.20/2021

Asia Valitus vesitalousasiassa

Muutoksenhakijat [REDACTED]

Päätös, josta valitetaan

Etelä-Suomen aluehallintovirasto 3.11.2021 nro 334/2021

Aluehallintovirasto on myöntänyt Metsähallitukselle luvan Siikalahden pohjoisosan keskivedenkorkeuden nostamiseen 0,16 m:llä rakentamalla kaksi pohjapatoa ja niihin liittyvät patopenkereet sekä ruoppaamiseen ja lintujen pesimäsaarten rakentamiseen Simpelejärvessä Siikalahden pohjoisosassa Parikkalan kunnassa hakemuksen (11.2.2020) ja sen täydennysten mukaisesti.

Aluehallintovirasto on myöntänyt Metsähallitukselle pysyvän käyttöoikeuden hanketta varten tarvittavaan 1 560 m²:n maa-alueeseen kiinteistöstä [REDACTED] ja kulkuoikeuden padolle rasitesopimuksen liitteessä 2 näkyvää olemassa olevaa polkua pitkin. Aluehallintovirasto on määrännyt Metsähallituksen korvaamaan myönnetystä pysyvästä käyttöoikeudesta ja kulkuoikeudesta aiheutuvan edunmenetyksen lupamääräyksessä 13 (oikeastaan 14). Hankkeesta ei ennalta arvioiden aiheudu muuta vesilain mukaan korvattavaa edunmenetystä.

Aluehallintoviraston päätöksen mukaisesti luvansaajan on noudatettava vesilain säännöksiä ja aluehallintoviraston päätöksessä mainittuja lupamääräyksiä.

Lupamääräykset

Rakenteet ja toimenpiteet

1. Pohjapadot ja patopenkereet on rakennettava 16.3.2011 päivätyn asemapiirustuksen nro 10.1 (mittakaava 1:500) ja 29.5.2020 päivitetyn piirustuksen nro 10.2 A poikkileikkausten B–B ja C–C (mittakaava 1:50) ja pituusleikkauksen A–A (mittakaava 1:500/1:50) mukaisesti. Pohjapatojen 20 m leveän virtauskynnyksen reunoilla harjan korkeus on N60 +69,10 m ja

keskellä virtaama-aukon alkaessa harjan korkeus on N60 +69,05 m. V-muotoisen alivirtaama-aukon leveys on 0,9 m ja aukon alimman kohdan korkeus on N60 +68,90 m. Patopenkereiden harjan korkeus on noin N60 +69,60...69,90 m. Koko rakenteen harjan kokonaispituus on noin 315 m. Pohjapatojen ja patopenkereiden alta poistettavia löyhiä ja eloperäisiä maa-aineksia ei saa jättää vesistöön. Pohjapadot ja patopenkereet on rakennettava luonnonmukaisen näköisiksi. Pohjapatojen ja patopenkereiden paikkaa voidaan siirtää vähäisessä määrin. Lisäksi niihin voidaan tehdä vähäisiä muutoksia, jos ne ovat tarpeen hakemussuunnitelman mukaisten vedenkorkeuksien ja virtaamien toteuttamiseksi. Siirto tai muutokset eivät saa aiheuttaa vahinkoa tai haittaa, ja niistä on sovittava etukäteen Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueen kanssa.

2. Lintujen pesimäsaaret ovat noin 20–30 m x 20–40 m kokoisia, ja niiden yläpinnan tulee ulottua ylivedenkorkeuden (HW) yläpuolelle. Pesimäsaarten lopullinen korkeus on noin N60 +69,5...+70,2 m. Saarten ympärille on jätettävä riittävän leveä ja syvä avovesialue. Pesimäsaaret on tehtävä kiviaineksesta, ja ne on rakennettava luonnonmukaisen näköisiksi.

3. Kunnostusruoppaus saadaan tehdä 16.3.2011 päivätyn asemapiirustuksen nro 11 (mittakaava 1:4 000) mukaisilla alueilla ja 29.5.2020 päivätyn ruoppauksen periaateleikkauksen (mittakaava 1:100) mukaisesti kuitenkin siten, että ruoppauksia ei tehdä alle 100 m:n etäisyydellä pohjapatojen ja patopenkereiden keskilinjasta. Ruoppauksia ei myöskään saa toteuttaa luontotyyppien metsäluhdat (9080) ja lehdot (9050) alueilla. Kunnostusruoppauksen massamäärä saa olla enintään noin 25 000 m³ltr.

4. Kunnostusruoppauksen massat sekä pohjapatojen ja patopenkereiden alueelta poistettavat löyhät ja eloperäiset massat tulee sijoittaa maa-alueelle Natura 2000 -verkoston alueen ulkopuolelle. Sijoittamisesta on sovittava kirjallisesti maanomistajan kanssa. Massojen sijoittamiskelpoisuus on arvioitava asianmukaisesti.

Töiden suorittaminen

5. Jokainen työvaihe on tehtävä mahdollisimman yhtäjaksoisesti. Työt on tehtävä mahdollisuuksien mukaan alivirtaamien aikaan. Töitä ei saa tehdä lintujen pesimäaikaan 1.4.–31.8.

6. Luvan saajan tulee selvittää työalueilla mahdollisesti olevat johdot, kaapelit ja putket. Työt on tehtävä niitä vaurioittamatta.

7. Luvan saajan tulee ruoppausten aikana toteuttaa arkeologinen valvonta Etelä-Karjalan maakuntamuseon kanssa sovitusti.

8. Ruoppausmassojen siirtämisessä ja läjittämisessä tulee huolehtia siitä, että massoja ei pääse valumaan vesistöön.

9. Jos työt tehdään vesialueen ollessa jäässä, on kohdat, joissa työn vuoksi jäätä on rikottu tai jään kantavuus on huonontunut, merkittävä asianmukaisesti.

10. Töiden päätyttyä rakennuspaikat on saatettava asianmukaiseen ja maisemallisesti hyväksyttävään kuntoon.

Kunnossapito

11. Luvan saajan on huolehdittava pohjapatojen, patopenkereiden ja pesimäsaarekkeiden kunnossapidosta asianmukaisesti.

Toimenpiteet menetysten ehkäisemiseksi tai vähentämiseksi

12. Uhanalaisten kasvien esiintymät on kartoitettava ennen töiden aloittamista.

13. Ennen vesialueella toteutettavien töiden aloittamista työalue tulee rajata pohjasta vedenpintaan ulottuvalla suojaverholla siten, että samentuma ei pääse leviämään työalueen ulkopuolelle.

Suojaverho tulee pitää paikoillaan vesirakennustöiden ajan ja merkittävä asianmukaisesti.

Suojaverhon toimintaa on tarkkailtava ja työt on keskeytettävä välittömästi, jos vesirakennustöiden aiheuttamaa veden samentumista havaitaan merkittävästi suojaverhon ulkopuolella. Jos suojaverho tai sen ankkurointi rikkoutuu, se tulee korjata välittömästi.

Korvaukset

14. Luvan saajan on maksettava kertakaikkisena korvauksena myönnetystä pysyvästä käyttöoikeudesta ja kulkuoikeudesta kiinteistön [REDACTED] [REDACTED] omistajan kanssa jo sovittu [REDACTED] sekä luvan saajan esittämä vahingonkorvaus [REDACTED] eli yhteensä [REDACTED]. Korvaus on maksettava ennen töihin ryhtymistä ja viimeistään vuoden kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulemisesta. Korvaukselle on maksettava vuotuista viivästyskorkoa eräpäivästä lukien. Viivästyskoron määrä on kulloinkin voimassa oleva korkolain mukainen viitekorko lisätynä seitsemällä prosenttiyksiköllä.

15. Mikäli hankkeen toteuttamisen jälkeen todetaan, että Siikalahden pohjoisosan keskivedenkorkeuden nostaminen on aiheuttanut Huhmarisen pumppaamon ylläpitokustannuksissa selkeää nousua vuosien 2016–2020 keskimääräisiin vuosittaisiin pumppauskustannuksin verrattuna, luvan saajan on laitettava aluehallintovirastossa vireille hakemus tilanteen korvaavalle toimenpiteelle tai kertakorvauksen maksamiseksi edellä mainitun pumppaamon ylläpitäjälle, jollei asiasta toisin sovita.

Tarkkailu

16. Rakentamistöiden aikana ja vähintään viiden vuoden ajan niiden päätyttyä on Siikalahden pohjapatojen ja patopenkereiden pohjois- ja eteläpuolilta mitattava vedenkorkeutta jatkuvatoimisella automaattimittarilla.

Mikäli vedenkorkeudet kolmen vuoden seurannan jälkeen ilman erityistä syytä poikkeavat haitallisesti siitä, mitä hakemuksessa on arvioitu, tilanne tulee korjata Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueen hyväksymällä tavalla ottamalla huomioon lupamääräyksen 1 neljäs kappale.

17. Luvan saajan on tarkkailtava hankkeen vaikutuksia vedenlaatuun Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen hyväksymän tarkkailuohjelman mukaisesti. Tarkkailusuunnitelma on toimitettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle kolme kuukautta ennen tarkkailun aloittamista. Tarkkailu on aloitettava ennen töiden aloittamista.

18. Luvan saajan on tarkkailtava hankkeen vaikutuksia kasvillisuuteen (erityisesti notkea- ja hentonäkinruohoihin), linnustoon sekä isolampisukeltajaan ja täplälampikorentoon Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen hyväksymän tarkkailusuunnitelman mukaisesti. Tarkkailusuunnitelma on toimitettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle kolme kuukautta ennen töiden aloittamista. Tarkkailu tulee liittää nykyisin tehtäviin seurantoihin, mikäli se on mahdollista.

Töiden aloittaminen ja toteuttaminen

19. Hankkeen toteuttamiseen on ryhdyttävä kolmen vuoden kuluessa ja hanke on toteutettava olennaisilta osin kuuden vuoden kuluessa siitä lukien, kun tämä päätös on tullut lainvoimaiseksi. Muuten lupa ja myönnetty käyttöoikeus raukeavat.

Ilmoitukset

20. Töiden aloittamisesta on etukäteen ilmoitettava kirjallisesti Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle, Parikkalan kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle ja tarkoituksenmukaisella tavalla asianomaisille maanomistajille.

21. Hankkeen valmistumisesta on 60 päivän kuluessa ilmoitettava kirjallisesti aluehallintovirastolle, Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle, Parikkalan kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle sekä Liikenne- ja viestintävirastolle.

Valmistumisilmoitukseen on liitettävä padon lopullista sijaintia vesialueella osoittava kartta ja pituusleikkauspiirustus sekä selvitys merkintätavasta.

Paikannustiedot on toimitettava Liikenne- ja viestintävirastolle sen vaatimassa muodossa.

Aluehallintovirasto on perustellut päätöstään muun muassa seuraavasti:

===

Hankkeen tarkoitus ja hankkeesta saatava hyöty

Siikalahden pohjoisosa kuuluu Natura 2000 -verkostoon. Hankkeessa nostetaan Siikalahden pohjoisosan keskivedenkorkeutta, lisätään avoveden osuutta ruoppaamalla ja luodaan linnuille pesimäsaaria. Hankkeen tavoitteena on turvata alueen luontoarvot. Siikalahti on Suomen merkittävin sisämaan lintukosteikko, ja alue on erittäin arvokas linnuston, kasvillisuutensa ja monien selkärangattomien eläinten kannalta. Hanke perustuu Siikalahden hoito- ja käyttö- sekä kunnostussuunnitelmiin. Keskivedenkorkeuden nostamisella hidastetaan Siikalahden pohjoisosan umpeenkasvua, turvataan avovesialueiden säilymistä ja estetään rantaluhtien kuivamista. Suurempi vesitilavuus vähentää riskiä happikatoon talven aikana. Ruoppauksilla parannetaan linnuston elinolosuhteita.

Aluehallintovirasto on katsonut, että hanke tuottaa huomattavaa yleistä etua. Luonnonsuojelulain mukaan Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen luontotyyppien ja eliölajien suotuisan suojelutason säilyttämiseen on tähdättävä. Hankkeen hyötyjä ovat lisäksi alueen muiden luontoarvojen turvaaminen sekä virkistys- ja luontomatkailumahdollisuuksien parantuminen.

Hankkeesta aiheutuvat menetykset sekä niiden ehkäisy ja vähentäminen

Töidenaikaiset

Ruoppaaminen, patorakenteiden ja pesimäsaarten tekeminen aiheuttavat paikallista ja tilapäistä veden samentumista sekä ravinteiden ja mahdollisten haitta-aineiden sekoittumista veteen. Tehtyjen tutkimusten perusteella sedimentin haitta-ainepitoisuudet ovat kuitenkin pieniä. Ruoppausmassojen sekoittuminen veteen voi vähentää myös veden happipitoisuutta tilapäisesti. Vesirakennustyöt aiheuttavat työnaikaista häiriötä eliöstölle, kuten kalojen karkottumista, häiriötä linnuille ja kiintoaineen laskeutumista vesikasvillisuuden päälle.

Aluehallintovirasto on antanut useita määräyksiä sameushaittojen vähentämiseksi. Sameuden leviämisen estämiseksi lupamääräyksessä 13 määrätään, että vesistöön on asennettava suojaverho vesirakennustöiden ajaksi ja lupamääräyksessä 5 määrätään, että työt on tehtävä mahdollisuuksien mukaan alivirtaamien aikaan. Alivirtaama-aikaan veteen sekoittuva kiintoaines laskeutuu nopeammin eikä pääse leviämään niin laajalle kuin suurten virtaamien aikaan. Lisäksi lupamääräyksessä 3 määrätään, että kunnostusruoppauksia ei saa tehdä 100 m lähempänä padon keskilinjaa, jolloin kiintoainetta ehtii laskeutumaan pohjaan ennen patorakennetta veden virratessa kohti Sokkiselkää. Lintujen pesinnän suojelemiseksi

aluehallintovirasto on määrännyt lupamääräyksessä 5, että töitä ei saa tehdä pesimäaikaan.

Mahdollisia haittoja vähennetään myös sillä, että ruoppausmassoja ei saa läjittää vesialueelle, vaan ne määrätään vietäväksi maa-alueelle Natura 2000 -verkoston alueen ulkopuolelle. Pesimäsaarekkeisiin ei myöskään saa käyttää pehmeitä ruoppausmassoja.

== =

Muut

== =

Mikäli tästä hankkeesta aiheutuu edunmenetys, jota lupaa myönnettäessä ei ole ennakoitu ja josta luvan saaja on vesilain säännösten mukaisesti vastuussa, eikä asiasta sovita, voidaan edunmenetyksestä vaatia tämän ratkaisun estämättä korvausta hakemuksella aluehallintovirastossa.

Hanke on muutoinkin toteutettava vesilain 2 luvun 7 § mukaisesti siten, että vesistölle, vesiluonnolle ja sen käytölle aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa.

== =

Natura 2000 -verkoston kohteet, luonnonarvot ja vesienhoitosuunnitelma

Hankkeen toteuttaminen ei merkittävästi heikennä Natura 2000 -verkostoon kuuluvien alueiden Siikalahti Sammallampi Rautalahti FI0415001 ja Siikalahti FI0415007 luontoarvoja. Hankkeella on tarkoitus turvata Natura-alueiden luontoarvot jatkossakin. Hanke on Siikalahden alueelle tehtyjen hoito- ja käyttö- sekä kunnostussuunnitelmien mukainen.

Hankealue kuuluu Vuoksen vesienhoitoalueen Simpelejärvi, Lemmikonselkä - Sokkiiselkä -vesimuodostumaan, jonka ekologinen tila on kolmannen vesienhoitokauden 2022–2027 luokituksen mukaan tyydyttävä ja kemiallinen tila hyvää huonompi. Hankkeella on lyhytaikaisia lähinnä vettä samentavia vaikutuksia, eikä se siten vaikuta haitallisesti Vuoksen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelman vuoteen 2021 tavoitteiden saavuttamiseen. Hanke on Kaakkois-Suomen vesienhoidon toimenpideohjelman mukainen, jossa on Natura-alueiden osalta esitetty kunnostustoimenpiteitä lintuvesille. Toimenpiteitä ja menetelmiä ovat muun muassa avoveden palauttaminen pahasti umpeenkasvaneilla kohteilla esimerkiksi vedenkorkeuden nostamisen tai ruoppaamisen avulla sekä pesimäsaarekkeiden rakentaminen.

Luvan myöntämisen edellytykset

Hankkeella turvataan Siikalahden Natura 2000 -verkostoon kuuluvien alueiden luontoarvoja. Hankkeesta yleisille eduille saatava hyöty on huomattava verrattuna siitä yleisille tai yksityisille eduille koituviin menetyksiin. Hanke ei ole alueella voimassa olevien kaavojen vastainen. Luvan saajalla on oikeus

hankkeen vaatimaan alueeseen tekemänsä sopimuksen ja aluehallintoviraston myöntämän käyttöoikeuden myötä.

Vaatimukset hallinto-oikeudessa

Muutoksenhakijoiden on katsottava vaatineen, että aluehallintoviraston päätös kumotaan.

Vaatimuksen perusteluina on esitetty muun muassa, että suunniteltu ruoppaus vapauttaisi ravinteet vesistöön, jolloin veden laatu heikkenisi huomattavasti. Simpelejärven virkistyskäyttö kesäasumisen ja kalastuksen osalta tulisi kärsimään ruoppauksen seurauksista vuosia. Jäte- ja ravinnepäästöjä ei voida millään toimivalla tavalla estää päätyvästä Simpelejärven Sokkiiselälle.

Siikalahti on muodostunut useista Simpelejärven vedenpinnan laskuista. Näin muodostuneen matalan ja kapean Siikalahden rehevöityminen ja umpeen kasvaminen johtuu Parikkalan kunnan Siikalahteen johtamien puhdistamattomien jätevesien sekä tehomaa-alouden ravinne- ja jätepäästöistä. Lisäksi Siikalahtea kuormittaa sen oma mädäntyvä vesikasvusto. Siikalahti laskee sen pohjoispään kautta Simpelejärven Sokkiiselälle, joka on kapea ja matala allas Jängensalmen ja Lemmikonsalmen välissä. Lemmikonsalmen yli on rakennettu Lappeenranta – Joensuu-junarata, johon on aikoinaan jätetty noin 10 metrin levyinen virtausaukko, joka hidastaa veden luontaista virtausta kyseisellä alueella.

Simpelejärvi kärsii yleisesti sen ympäristössä olevien peltojen ravinnepäästöistä. Vesi Sokkiiselällä on Saimaan vesi- ja ympäristötutkimus Oy:n tutkimuksissa ollut vuosia tyydyttävä tai välttävä. Tutkimuksia ja seuranta on tehty vuodesta 1975 alkaen jatkuen edelleen. Parikkalan kunta on laskenut puhdistamattomat jätevetensä ojaa pitkin Siikalahteen ainakin vuodesta 1964 vuoteen 1982, jolloin Särkisalmen jätevedenpuhdistamo valmistui. Vuoden 1982 jälkeenkin on “hapetusaltaasta” valunut sade- ja sulamisvesien mukana jätteitä sekä ravinteita Siikalahteen.

Metsähallitus aikoo luonnonsuojelun nimissä kaivaa noin 25 000 m³ ktr Siikalahden pohjassa muhivaa töhnää ja päästää jätteet uudelleen kiertoon Sokkiiselän kautta. Saman aikaisesti Simpelejärven laskujokea, Hiitolanjokea kunnostetaan julkisesti lohikalojen kutunousua varten sekä alueen virkistysarvojen kohottamiseksi.

Tällä hetkellä Sokkiiselän veden laatu vaihtelee sateen ja lämpötilojen vaikutuksesta voimakkaasti. Pidemmän hellejakson aikana lämpenevässä vedessä sinilevä villiintyy ja veteen tulee myös hajuhaittaa.

Asian käsittely hallinto-oikeudessa

Hallinto-oikeus on tiedottanut valituksesta julkisella kuulutuksella. Tieto kuulutuksesta on julkaistu Parikkalan kunnassa.

Asianosaisille, joita asia erityisesti koskee, sekä Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle, Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen liikenne ja infrastruktuuri -vastuualueelle, Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousviranomaiselle, Parikkalan kunnalle, Parikkalan kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, Parikkalan kunnan elinvoima- ja elinympäristölautakunnalle, Liikenne- ja viestintävirasto Traficomille, Museovirastolle, Etelä-Karjalan museolle ja luvan hakijalle on varattu tilaisuus vastineen antamiseen valituksesta.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto on valituksen johdosta antamassaan lausunnossa todennut, ettei aluehallintovirastolla ole lisättävää siihen, mitä valituksenalaisen päätöksen ratkaisussa ja sen perusteluissa on sanottu.

Etelä-Karjalan museo on ilmoittanut, ettei se katso tarpeelliseksi antaa vastinetta.

Varsinais-Suomen ELY-keskuksen kalatalousviranomaisen on ilmoittanut, ettei se anna vastinetta.

Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue on ilmoittanut, ettei se katso tarpeelliseksi antaa vastinetta.

Imatran seudun ympäristölautakunta Parikkalan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisena on vastineessaan valituksesta esittänyt muun muassa, että päätöksen mukaisesti toteutettuna Siikalahden kunnostukseen liittyvät ruoppaustoimenpiteet eivät etukäteen arvioiden aiheuta sellaisia kiintoaine- tai ravinnepäästöjä, joiden perusteella päätöksessä hyväksytyt ruoppaustoimenpiteet tulisi kieltää.

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom on ilmoittanut, ettei sillä ole lausuttavaa.

Kainuun ELY-keskus patoturvallisuusviranomaisena on ilmoittanut, ettei sillä ole lausuttavaa valituksen johdosta.

Metsähallitus on valituksen johdosta antamassaan vastineessa katsonut, että valitus on aiheeton ja se tulee perusteettomana hylätä.

Hakemussuunnitelman muistutusten vastineessa hakija on mitoituslaskelmin osoittanut, että Siikalahden pohjoisosa toimii työn aikana riittävänä laskeutusaltaana, kun työt toteutetaan tulva-ajan ulkopuolella. Sokkiiselälle saattaa päästä samentumaa ja ravinteita, mutta tilanne on lyhytaikainen ja Simpelejärven Sokkiiselän itäpuoleinen valuma-alue on noin kymmenkertainen Siikalahden valuma-alueeseen, jolloin Siikalahdelta tuleva virtaama sekoittuu kymmenkertaiseen Simpelejärven itäosista tulevaan virtaamaan.

Ruoppausten vaikutukset saattavat lyhytaikaisesti vaikuttaa Sokkiiselän alueelle, mutta sitä varten veden laatua tarkkaillaan. Hakemussuunnitelman täydennyksen liitteen 11 ”Simpelejärven vesistötarkkailun yhteenveto vuodelta 2019 sekä pitkäaikaistarkastelu vuosilta 1975–2019” (Saimaan vesi- ja ympäristötutkimus Oy) Sokkiiselän havaintopisteen pitkäaikaistarkastelussa 1975–2019 Sokkiiselän vedenlaadussa ei ole todettu merkittäviä poikkeamia edes 2000-luvun alussa toteutetun Siikalahden eteläosan ruoppausten aikana tai sen jälkeen. Koska edelliset ruoppaukset eivät näy tutkimustuloksissa, vaikutukset ovat olleet vähäisiä ja lyhytaikaisia.

██████████ on vastineessaan ilmoittanut yhtyvän valitukseen. ██████████ on todennut omistavansa Parikkalan kunnan ██████████ kiinteistön. Siikalahden pohjoispään pato, ruoppaus ja keskiveden nosto aiheuttaisivat kiinteistölle kohtuuttomat vahingot. ██████████ kiinteistöllä jäisi sekä metsää että peltoa ojineen veden ja vettymisalueen alle. Mikäli hanke toteutuu, ██████████ tulee vaatimaan pysyvää vuotuista korvausta indeksiin sidottuna metsille ja pelloille aiheutuvista haitoista. ██████████ ei halua ruopattavia massoja läjitettäväksi kiinteistölleen. Lisäksi ruoppaus aiheuttaisi ympäristötuhoa, koska Siikalahdella on metsästetty kymmeniä vuosia haulikolla vesilintuja. Lyijyhaulien määrä mudassa on siten suuri.

Muutoksenhakijat ovat antamassaan vastaselityksessä muun ohella viitanneet Saimaan vesi- ja ympäristötutkimus Oy:n tutkimusraporttiin 3.11.2021 nro 2895/21 koskien Simpelejärven tarkkailua kesällä 2021. Raportin mukaan ”Sokkiiselän syvänteissä vesi on hapetonta, sisäisestä ravinnekuormituksesta kertovat korkea ravinnepitoisuus, väriluku ja sameus. Vesi on lievästi rehevää/rehevää. Vedenlaatu välttävää ja hiukan 2000 luvun keskiarvoa huonompaa. Tällä hetkellä Simpelejärven vesi on laadultaan huonointa Sokkiiselällä ja alapuolisella Lemmikonselällä”.

Siikalahti purkaa vetensä Sokkiiselkään matalaa suistoa pitkin, joka syvenee huomattavasti Sokkiisaaren ja Torokka-saaren välissä, jossa suurin syvyys on noin 15 metriä. Veden virtaama hidastuu syvänteen yllä, koska suisto laajenee Sokkiisaaren suojassa avovedeksi. Muukkosenselän virtaama ohjautuu Jängensalmesta Sokkiiselän pohjoisreunaa myötäillen kohti Lemmikonselkää. Tällöin Siikalahden veden mukana tuleva ”lika ja jäte” valuvat syvänteiden pohjalle lisäten ravinnekuormitusta. Ylimääräinen kuormitus jää Sokkiiselälle, jossa kevät- ja syysmyrskyt nostavat ja sotkevat altaan veden uudelleen ravinnepitoiseksi. Jostain syystä Muukkosenselkä ei Siikalahden yläpuolisena puhtaana alueena ole missään vaiheessa päätynyt mittauskohteeksi.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

1. Hallinto-oikeus ei tutki ██████████ vastineessa esitettyä siltä osin kuin siinä on yhdytty muutoksenhakijoiden valitukseen ja esitetty aluehallintoviraston päätöksen muuttamista koskevia vaatimuksia.
2. Hallinto-oikeus hylkää valituksen.

Perustelut

1. Tutkimatta jättäminen

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 81 §:n 2 momentin 5 kohdan mukaan tuomioistuin jättää valituksen tutkimatta, jos valitusta ei ole tehty määräajassa.

██████████ vastine on saapunut hallinto-oikeuteen 4.4.2022. Valituksenalaisen aluehallintoviraston päätöksen valitusaika on päättynyt 10.12.2021. Hallinto-oikeus jättää oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 81 §:n 2 momentin 5 kohdan nojalla vastineessa esitetyn tutkimatta siltä osin kuin siinä on yhdytty muutoksenhakijoiden valitukseen ja esitetty aluehallintoviraston päätöksen muuttamista koskevia vaatimuksia, koska vaatimukset on tehty valitusajan päättymisen jälkeen. Vastine on muilta osin otettu huomioon pääasiaa ratkaistaessa.

2. Pääasia

Sovellettavat säännökset

Vesilain 2 luvun 7 §:n mukaan vesitaloushanke on toteutettava sekä vesivaroja ja vesialueita muutoin käytettävä siten, ettei siitä aiheudu vältettävissä olevaa yleisen tai yksityisen edun loukkausta, jos hankkeen tai käytön tarkoitus voidaan saavuttaa ilman kustannusten kohtuutonta lisääntymistä kokonaiskustannuksiin ja aiheutettavaan vahingolliseen seuraukseen verrattuna.

Vesilain 3 luvun 4 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan lupa vesitaloushankkeelle myönnetään, jos hankkeesta yleisille tai yksityisille eduille saatava hyöty on huomattava verrattuna siitä yleisille tai yksityisille eduille koituviin menetyksiin.

Vesilain 3 luvun 6 §:n 1 momentin mukaan luvan myöntämisen edellytyksiä harkittaessa vesitaloushankkeesta yleiselle edulle aiheutuvia hyötyjä ja menetyksiä arvioidaan yleiseltä kannalta. Arvioinnissa voidaan käyttää rahaa, jos hyödyn tai menetyksen suuruus voidaan määrittää rahassa.

Vesilain 3 luvun 6 §:n 2 momentin mukaan arvioinnissa on otettava huomioon, mitä vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisessa vesienhoitosuunnitelmassa ja merenhoitosuunnitelmassa on esitetty hankkeen vaikutusalueen vesien tilaan ja käyttöön liittyvistä seikoista.

Vesilain 3 luvun 7 §:n 2 momentin mukaan hankkeesta aiheutuvana yksityisenä menetyksenä otetaan huomioon:

- 1) hakijalle myönnettävät käyttö- tai lunastusoikeudet;
- 2) kustannukset sellaisista vahingoista ja käyttöoikeuksista, joista hakija on hankkeen toteuttamiseksi erikseen sopinut asianosaisen kanssa, ja vastaavassa tarkoituksessa hakijalle vapaaehtoisesti luovutettujen alueiden

hankkimiskustannukset; sekä

3) muut hankkeeseen osallistumattomalle taholle ja tässä laissa tarkoitettulle ojituksen passiiviosakkaalle aiheutuvat menetykset.

Vesilain 3 luvun 10 §:n 1 momentin mukaan lupapäätöksessä on annettava tarpeelliset määräykset:

- 1) hankkeesta ja sen toteuttamisesta aiheutuvien haittojen välttämistä siten kuin 2 luvun 7 ja 8 §:ssä säädetään;
- 2) maisemoinnista ja muusta työn jälkien poistamisesta; sekä
- 3) vesistön ja pohjavesiesiintymän tilan säilyttämistä varten tarpeellisista toimenpiteistä ja laitteista.

Asiassa saatu selvitys

Hankkeen tarkoituksena on nostaa Siikalahden vedenpintaa 16 cm Siikalahden suulle rakennettavalla pohjapadolla. Vedenpinnan noston jälkeen Siikalahden keskiveden korkeus on Simpelejärven säännöstelyn 1.10.–30.6. ylärajan tasolla.

Tämän lisäksi hankkeessa tehdään pesimäsaarekkeita sekä ruopataan uomia ja avovesialueita pesimäsaarekkeiden ympärille. Päätöksen lupamääräyksen 3 mukaan ruoppausmassojen määrä on enintään 25 000 m³ltr.

Siikalahti on ollut voimakkaasti kuormitettu. Hakemuksen mukaan Siikalahden kuormitushistoriaa on selvitetty Siikalahti Life -projektin aikana. Selvityksen mukaan ravinnekuormitusta ovat aiemmin lisänneet Parikkalan Vesihuolto Oy:n jäteveden puhdistamon Siikalahteen purkuojan kautta johdetut jätevedet vuosina 1964–1982 sekä nykyisinkin ympäröiviltä maanviljelyksiltä valumana tuleva kuormitus. Siikalahden vedenlaatua on tutkittu vedenlaatu- ja kalastotutkimuksen yhteydessä 24.7.2005. Tutkimuksen mukaan vesi oli rehevää, sameaa, tummaa ja sakkaista. Ravinnekuorma ja Siikalahden mataluus aiheuttavat talvella hapettomuutta, jonka seurauksena on todettu kalakuolemia sekä pohjalietteen fosforin muuttumista liukoiseen muotoon, jolloin se kuormittaa sisäisesti Siikalahtea. Siikalahden vedenlaatua on tutkittu myös vuonna 2010. Tutkimuksen mukaan Siikalahden vesi oli rehevää ja yleisen käyttökelpoisuusluokituksen mukaan veden laatu oli tyydyttävä.

Siikalahden sedimentin laatua on selvitetty sedimenttinäytteillä (Saimaan vesi- ja ympäristötutkimus Oy:n raportti 20.8.2020: Parikkalan Siikalahden sedimentin haitallisten aineiden tutkimus ja sedimentin läjityskelpoisuus 2020). Sedimentistä tutkittiin haitallisten aineiden pitoisuudet ruoppaus- ja läjitysohjeen (ympäristöhallinnon ohjeita 1/2015) mukaisesti. Sedimenttinäytteet otettiin kolmesta eri kohdasta pohjoisella ruoppausalueella. Tulosten perusteella alueen sedimentti on eroosioherkkää. Haitallisten aineiden normalisoidut pitoisuudet sijoittuvat huonoimmillaan luokkaan 1A ja useassa tapauksessa ne olivat alle laboratorion määrittämissä rajat. Vain indenopyreenin pitoisuudet olivat pisteissä s1 ja s3 (0–30 cm) hieman yli oletetun luonnontason (1A alaraja). Muut tulokset olivat selvästi alle oletetun

luonnontason tai alle laboratorion määritystason. Selvityksessä on todettu, että tulosten perusteella pohjoisen ruoppausalueen sedimentti on läjityskelpoista. Koska tulokset olivat suurimmalta osin alle luonnontason, on selvityksen mukaan epätodennäköistä, että pitoisuudet nousisivat yli tason 1A muillakaan ruoppausalueilla.

Oikeudellinen arviointi

Muutoksenhakijat ovat perustelleet valitustaan sillä, että hakemuksen mukainen ruoppaus aiheuttaisi vedenlaadun heikkenemistä Simpelejärven Sokkiiselällä. Asiassa on siten valituksen johdosta ratkaistavana, aiheutuuko hakemuksen mukaisesta ruoppaamisesta vesistön pilaantumista siinä määrin, etteivät vesilaissa säädetyt luvan myöntämisen edellytykset täyty.

Hakija on aluehallintovirastolle muistutusten johdosta antamassaan vastineessa esittänyt laskelman pohjapatoa lähimpänä olevan ruoppausalueen ja pohjapadon välisen alueen riittävydestä ruoppauksessa irtoavan kiintoaineksen laskeutumiseen.

Hallinto-oikeus toteaa, että esitetystä laskelmasta on pääteltävissä se, että karkeampi aines ehtii laskeutua ennen pohjapatoa, mutta ruopattavan massan laskeutumisnopeudesta ei ole tietoa ja ainakaan lähimmiltä ruoppausalueita hienojakoisin aines tuskin ehtii laskeutua ennen pohjapatoa. Päätöksen lupamääräyksessä 13 on kuitenkin edellytetty käytettäväksi suojaverhoa ruoppausalueiden ympärillä, joten hallinto-oikeus pitää lupamääräystä riittävänä ehkäisemään samentuman ja kiintoaineen merkittävää leviämistä Sokkiiselän puolelle. Lisäksi lupamääräyksen 13 mukaan työt on keskeytettävä välittömästi, jos vesirakennustöiden aiheuttamaa veden samentumista havaitaan merkittävästi suojaverhon ulkopuolella.

Lupamääräyksen 1 mukaan pohjapatojen ja patopenkereiden alta poistettavia löyhiä ja eloperäisiä maa-aineksia ei saa jättää vesistöön. Lupamääräyksen 3 mukaan ruoppauksia ei saa tehdä alle 100 m:n etäisyydellä pohjapatojen ja patopenkereiden keskilinjasta, lupamääräyksen 4 mukaan ruoppausmassat tulee sijoittaa maa-alueelle Natura 2000 -verkoston ulkopuolelle ja massojen sijoittamiskelpoisuus on arvioitava asianmukaisesti. Lupamääräyksessä 5 työt on määrätty tehtäväksi mahdollisuuksien mukaan alivirtaamien aikana. Lupamääräyksen 8 mukaan ruoppausmassojen siirtämisessä ja läjittämisessä tulee huolehtia siitä, että massoja ei pääse valumaan vesistöön. Hallinto-oikeus katsoo, että valituksenalaisessa päätöksessä on annettu riittävät määräykset hankkeesta aiheutuvien samentumishaittojen sekä ravinteiden ja mahdollisten haitta-aineiden leviämisen estämiseksi. Lisäksi luvan saaja on lupamääräyksessä 17 velvoitettu tarkkailemaan hankkeen vaikutuksia veden laatuun.

Luvan hakijan mukaan Siikalahden valuma-alue on noin kymmenesosa Sokkiiselän idän puoleisesta valuma-alueesta. Ottaen huomioon asetetut lupamääräykset sekä Siikalahden valuma-alueen pieni osuus koko Sokkiiselän valuma-alueesta, hallinto-oikeus katsoo, että hankkeesta aiheutuvat haitat Sokkiiselän tilaan jäävät merkitykseltään vähäisiksi.

Vesitalousluvan myöntämisen edellytyksiä arvioidaan vesilain 3 luvussa säädetyn intressivertailun perusteella. Asiassa saatu selvitys huomioon ottaen hankkeesta yleisille eduille saatavaa hyötyä on aluehallintoviraston päätöksen perusteluista ilmenevästi pidettävä huomattavana verrattuna siitä yleisille tai yksityisille eduille koituviin menetyksiin. Edellä todetun perusteella ja kun otetaan huomioon aluehallintoviraston päätös lupamääräyksineen, valituksessa esitetty vaatimus ja sen tueksi esitetyt seikat sekä asiakirjoista saatu selvitys, hallinto-oikeus katsoo, että aluehallintoviraston päätöksen kumoamiseen tai muuttamiseen ei ole perusteita.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut

Julkinen kuulutus

Päätös on annettu julkisella kuulutuksella.

Päätöksestä ilmoittaminen

Parikkalan kunnanhallituksen on viipymättä julkaistava tieto tätä päätöstä koskevasta kuulutuksesta yleisessä tietoverkossa kuntalain 108 §:n mukaisesti. Tiedon kuulutuksen julkaisemisesta tulee olla nähtävillä vähintään sen ajan, jonka kuluessa päätökseen voi hakea muutosta valittamalla.

Päätöksen tiedoksiantaminen

██████████ on viipymättä tämä päätöksen saatuaan ilmoitettava päätöksen tiedoksisaannista yhteisen kirjelmän allekirjoittaneelle asiakumppanilleen. Jos hän tämän laiminlyö, hän on velvollinen korvaamaan ilmoittamatta jättämisestä aiheutuneen vahingon, sikäli kuin se laiminlyönnin laatuun tai muihin olosuhteisiin nähden harkitaan kohtuulliseksi (laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 94 § sekä hallintolaki 56 § 2 momentti ja 68 §).

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Valituskirjelmä on toimitettava korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista eli viimeistään **29.9.2023**.

Valitusosoitus on liitteenä HallJK (01.20).

Hallinto-oikeuden kokoonpano

Asian ovat ratkaisseet lainoppineet hallinto-oikeustuomarit Janika Gummerus ja Raija Uusi-Niemi sekä tekniikan alan hallinto-oikeustuomari Susanna Airiola.

Esittelijä Antti Ämmänkoski

Tämä päätös on sähköisesti varmennettu hallinto-oikeuden asianhallintajärjestelmässä.

Jakelu

Päätös

[REDACTED]
oikeudenkäyntimaksu 260 euroa
(*Oikaisuvaatimusohje ilmenee hallinto-oikeuden päätöksen
oikeudenkäyntimaksua koskevasta liitteestä.*)

Osoite: [REDACTED]
[REDACTED]

Metsähallitus

Parikkalan kunnanhallitus

Parikkalan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen

Parikkalan kunnan elinvoima- ja elinympäristölautakunta

Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, kalatalousviranomainen

Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, liikenne ja infrastruktuuri -vastuualue

Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, patoturvallisuusviranomainen

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom

Museovirasto

Etelä-Karjalan museo

Etelä-Suomen aluehallintovirasto, ympäristölupavastuualue

Suomen ympäristökeskus

Tuomioistuimen yhteystiedot

Vaasan hallinto-oikeus
Korsholmanpuistikko 43, 4 krs (PL 204), 65101 Vaasa
Sähköposti: vaasa.hao@oikeus.fi
Puh.: 029 56 42780

Hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelu:
<https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet#/>

Henkilötietojen käsittelyyn ja tietosuojaan liittyvät tiedot ovat saatavilla
<https://oikeus.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/>

VALITUSOSOITUS

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla **korkeimpaan hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusluvan myöntämisen perusteet

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n 1 momentin mukaan valituslupa on myönnettävä, jos:

- 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeitä saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
- 2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
- 3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Valituslupa voidaan myöntää myös siten, että se koskee vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Valitusaika

Hallinto-oikeuden päätös on annettu julkisella kuulutuksella. Päätös on julkaistu hallinto-oikeuden verkkosivuilla päivänä, joka ilmenee päätöksen ensimmäiseltä sivulta. Päätöksen katsotaan tulleen asianomaisen tietoon seitsemäntenä päivänä kuulutuksen julkaisemisajankohdasta. Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa** hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista, sitä päivää lukuun ottamatta.

Valituksen sisältö

- Valituksessa, johon on sisällytettävä valituslupahakemus, on ilmoitettava
- valittajan nimi ja yhteystiedot mukaan lukien se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite); jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä, on valituksessa mainittava myös tämän yhteystiedot
  - päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös)
  - peruste, jolla valituslupaa pyydetään, sekä syyt, joiden vuoksi valitusluvan myöntämiseen on mainittu peruste
  - miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset)
  - vaatimusten perustelut
  - mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Jos usea tekee valituksen yhdessä, voidaan joku heistä ilmoittaa yhdyshenkilöksi.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä

- hallinto-oikeuden päätös valitusosoituksineen
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, joka ei ole toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa, ja joka ei ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusajassa korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Tämä koskee myös tilanteita, joissa valitus toimitetaan sähköisen asiointipalvelun kautta tai sähköpostitse. Valitus liitteineen voidaan toimittaa sähköisen asiointipalvelun kautta. Asiointipalvelun kautta toimitettua valitusta tai sähköpostitse toimitettua valitusta ei tarvitse toimittaa paperimuodossa. Asiakirjojen lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Korkeimman hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Postiosoite:	Korkein hallinto-oikeus PL 180, 00131 Helsinki
Sähköposti:	korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi
Käyntiosoite:	Paasivuorenkatu 3, 00530 Helsinki
Puhelin:	029 56 40200
Faksi:	029 56 40382
Aukioloaika:	arkipäivisin klo 8.00–16.15

Hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköinen asiointipalvelu:
https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet#